

Orimattilan Yrittäjien lausunto Orimattilan kaupungin 7.2.2018 päivättyyn ympäristönsuojelumääräyksesitykseen

Soveltamisala

Ympäristönsuojelumääräyksen ovat täydentävää sääntelyä, ja niiden soveltamisalassa tulee määrittää, missä tilanteissa niitä sovelletaan / ei sovelleta. Toimivan tekstin voi kopioida vaikkapa Lahden kaupungin määräyksistä: ”Määräykset eivät koske ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraista, rekisteröitävää tai YSL:n 31 §, 119 §, 120 § tai 136 §:n mukaan ilmoitusvelvollista toimintaa, joiden osalta ympäristön pilaantumisen ehkäisyä ja torjuntaa koskevat määräykset annetaan ympäristölupapäätöksessä tai ilmoituksen perusteella tehtävässä päätöksessä.”

Luku 3, 7 § Jätteen hyödyntäminen maarakentamisessa

7 § tarkoittaa hyvin MARA-asetuksen ulkopuolelle jäävää pienimuotoista jätteen hyödyntämistä. Yrittäjät ehdottavat kuitenkin seuraavia muutoksia tehtäväksi:

- Tärkeimpänä muutoksena ehdotamme jätteen hyödyntämisen sallimista teollisuus- ja varastorakennuksille. MARA-asetuksen 3 § kohdassa 2 määritetään, että maarakennuskohteella tarkoitetaan ”väyliä, kenttiä, valleja ja näiden rakennekerroksia sekä teollisuus- ja varastorakennusten pohjarakenteita”. Ympäristönsuojelumääräysluonnoksessa vaaditaan tällä hetkellä, että ”sijoituspaiikka ei ole rakennuksen alla”. Tämä on erikoinen ja täysin perustelematon rajausta ottaen huomioon MARA-asetuksen hengen ja yrittäjien tarpeet. Jätteen hyödyntämisellä on merkitystä mm. paikallisessa pienteollisuusrakennusten rakentamisessa. Kaupungin tulisi osaltaan madaltaa kynnyksiä lähteä rakentamaan uusia yrityksiä Orimattilaan.
- MARA-asetus mahdollistaa myös kivihiilen-, turpeen- ja puuperäisen aineksen polton lento- ja pohjatuhkien, jätteenpolton kuonan, pohjatuhkien, leijupetihiekan, kalkin, valimohiekkojen, kevytsoran sekä kokonaisten käytöstä poistettujen renkaiden hyödyntämisen. Perusteluissa ei ole mainittu, miksi nämä jätelajit on nähty tarpeelliseksi jättää ympäristönsuojelumääräyksissä hyväksytyjen lajien ulkopuolelle. Kaikkia näitä voidaan MARA-asetuksen mukaan käyttää mm. teollisuus- ja varastorakennusten pohjarakenteissa. Ehdotamme, että nämäkin jätelajit hyväksyttäisiin. Mikäli niitä ei hyväksytä, pyydämme jätelajikohtaista perustelua sille, miksi niitä ei voitaisi hyödyntää.
- MARA-asetuksen perustelumuiotissa mainitaan, että pienimuotoisena jätteen hyödyntämisenä on pidetty jopa 1000 tonnia jätettä (toki myös ehdotettua pienempiä määriä on käytetty kunnasta riippuen). Näemme että korkeammalla rajalla olisi positiivisia vaikutuksia rakentamiskustannuksiin Orimattilassa.

Luku 6

- Koska polttoaineiden ja kemikaalien säilyttämisestä ollaan nyt asettamassa osittain tulkinnanvaraisia ja paikoitellen jopa erittäin rajoittavia määräyksiä, yrittäjäjärjestö haluaa painottaa, että kyseisessä asiassa ylimääräisten rajoitusten asettamisessa on noudatettava erityisen tarkkaa harkintaa ja käytettävä mahdollisuuksien mukaan asiantuntija-apua esim. pelastuslaitokselta. Asiaa säätelee pääsääntöisesti Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta sekä Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (luku 6). Lain 35 § mukaan oikeus asettaa säilytykselle tiukentavia rajoitteita on määrätty nimenomaan pelastusviranomaiselle: ”Pelastusviranomainen voi yksittäistapauksissa rajoittaa vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai määrätä säilytykselle muita turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja rajoituksia tai ehtoja.” Vaikka ympäristöviranomaisella on Ympäristönsuojelulain perusteella oikeus asettaa lisärajoitteita asiaan kuin asiaan, paras tähän liittyvä osaaminen löytynee Päijät-Hämeen Pelastuslaitokselta, jonka kanssa asiaa olisi hyvä tarkastella yhteistyössä. Nykyiseen tekstiin liittyvää problematiikkaa on tarkasteltu tarkemmin seuraavissa luvuissa.

Luku 6, 15 §, kappale 1

- Määräystekstin alkuun tulee lisätä 14 § mukaisesti ”Uusissa”. Olisi kohtuutonta vaatia, että nyt käytössä olevia säiliöitä pitäisi modifioida (mikä ei olisi monissa tapauksissa edes mahdollista, varsinkaan jos vanha säiliö on maan alla).
- Pistoolilla varustetun polttoaineletkun vaatiminen on järjetöntä sellaisten säiliöiden osalta, jotka palvelevat esim. kiinteistön lämmittämistä ja ovat kytkettynä suoraan kiinteistön lämmitysjärjestelmään. Tekstissä ei nyt edes oteta kantaa siihen, koskevatko nämä vaatimukset vain ulos sijoitettavia säiliöitä vai myös sisällä olevia. Jos tarkoitus on käsitellä vain ulkosäiliöitä, se pitäisi lisätä tekstiin.
- Ehdotamme lisättäväksi, että ulkosäiliöiden tankkauspistoolit ja käsipumput on pidettävä lukittuina ilkivallan ehkäisemiseksi.

Luku 6, 15 §, kappale 3

- Perusteluissa ei ole mitenkään otettu kantaa siihen, minkä takia polttoaineiden ja kemikaalien sijoittamista ollaan kappaleessa 3 rajoittamassa näin rankalla tavalla. Nykyvaatimukset täyttävät sisätiloihin sijoitettavat (muovi)säiliöt ovat turvallisia ja sisätiloissa hyvin turvassa myös ilkivallalta. Tällaisiin säiliöihin liittyvät vahingot ovat koskeneet niiden liittimiä (esim. tärinän aiheuttama löystyminen) eikä itse säiliöitä. Missään tapauksessa säiliö ei tyhjene näissä tilanteissa kokonaan, joten tilavuusvaatimus on aivan ylimitoitettu. Kappaleen 3 määräys kynnyksen mitoituksesta on myös ristiriidassa kappaleen 1 tekstin kanssa, jossa ”tilavuus määräytyy kemikaalin vaarallisuuden ja säiliön koon mukaan”. Emme näe syytä, miksi sisätiloissa pitäisi olla tiukempi linjaus asian suhteen. Asia olisi ymmärrettävissä uusien kiin-

teistöjen kohdalla, jossa nämä asiat voidaan huomioida jo rakentamisvaiheessa. On kuitenkin väärin asettaa vanhoille kiinteistöille ja säiliöille kohtuuttomia vaatimuksia.

- Tekstissä viitataan ”yllä tarkoitettuihin polttoaineisiin ja muihin kemikaaleihin”. Koska ylemmässä kapaleessa käsitellään säiliöiden lisäksi myös muita astioita, tässä oltaisiin nyt määräämässä, että kaikki pienetkin polttoaine- ja kemikaaliastiat pitäisi säilyttää tiiviissä kynnyksin varustetussa tilassa. Tämä asettaisi välittömän muutostyötarpeen käytännössä kaikkiin yritysikiinteistöihin, kuten varmasti myös kaupungin omiin kiinteistöihin. Jos oikein pikkutarkkoja ollaan, niin kynsilakkapurkkiakaan ei saisi enää säilyttää WC-kaapissa. Määräyksissä on paremmin otettava huomioon kemikaalien vaarallisuus ja erityisesti säilömistä (teollinen) mittakaava sen sijaan, että määräyksiä ei suhteuteta millään tapaa toiminnan laajuuteen.
- Jos jotain tilavuusvaateita määritetään, niitä ei pitäisi asettaa kynnyksen koolle, varsinkaan kun aiemmassa lauseessa on mainittu, että lattiakaadotkin käyvät. Tilavuusvaade tulisi muotoilla niin, että vuototilanteessa nesteen pääsy maaperään tai viemäriin on estetty riittävällä suojauksella käytettävästä suojausmenetelmästä riippumatta. Tässä kohtaa tulisi myös käyttää kevyempää menettelyä, mikäli kohde ei ole pohjavesialueella (mieluiten poistaa vaatimus). On muistettava, että kunnallisen sääntelyn on lähdettävä paikallisista erityistarpeista, ja mikäli edes pohjavettä ei voida käyttää perusteluna, mikä on tässä kohtaa paikallinen tarve lisäsääntelylle?

7. luku, 19 §

- Ulkotarhojen ja ratsastuskenttien vähimmäisetäisyyksiä ei voi esittää vaihteluvälinä, ellei samalla ole tarkennettu, missä tilanteessa tai millä periaatteilla noudatetaan mitäkin etäisyyttä kyseiseltä väliltä.

7. luku, 20 §

- Orimattilan Yrittäjät haluaa edelleen painottaa, että maalämpökaivojen lähtökohtainen kieltäminen ympäristönsuojelumääräyksissä on aivan liian rajoittava määräys. Asiaa on myös perusteltu laajasti aiemmissa lausunnoissa. Kiellon perustana olevat teoreettiset oletukset ja pelot eivät ole faktatietoa eikä maalämpökaivoista – niin yleisiä kuin ne ovatkin – ole seurannut pohjavesien pilaantumista siitäkään huolimatta, että ne hyvin yleisesti hyväksytään etenkin II-pohjavesialueilla. Tekniikka on kehittynyt valtavasti, nykyään käytetyt lämmönsiirtonesteet eivät ole myrkyllisiä eikä itse poraustoimenpide eroa muusta työkoneen käytöstä. Ympäristöministeriön vuoden 2013 ohjeessa ”Energiakaivo : Maalämmön hyödyntäminen pientaloissa” käydään yksityiskohtaisesti läpi, miten maalämpökaivo sijoitetaan pohjavesialueelle turvallisesti ja huomautetaan myös, että kaivojen aiheuttamat riskit pohjavesialueilla ovat pieniä. Olemassa olevien ohjeistusten valossa itse pohjavesialueilla kaivojen kieltäminen on yksinkertaisesti kohtuutonta. On myös huomioitava, että lupapäätöksissä voidaan asettaa vaatimuksia itse toteutukselle, jotta päästään turvalliseen lopputulokseen. Mikäli todellista vaaraa olisi, lämpökaivojen asentaminen olisi kielletty kansallisen tason sääntelyllä. Näin merkittävän asian totaalinen kieltäminen kunnallisella sääntelyllä on erikoinen ratkaisu, joka vaatisi kattavat Orimattilan jollain tavalla erityiseen hydrogeologiseen asemaan perustuvat syyt ja perustelut sen sijaan, että asiaa perustellaan muutaman rivin ylimalkaisella vastauksella. ELY-keskuksella ei ole intressiä lähteä tällaista kunnallisen

määräyksen tekemistä kieltämään, mutta se ei ole minkäänlainen perustelu sille, että kaupungin olisi järkevää tällainen rajoitus asettaa.

- Maalämpökaivojen kategorinen kieltäminen kunnallisella tasolla on erittäin kyseenalaista jo huomioon olemassa olevan oikeuskäytännön, kuten ”KHO 2012/2016”. Kun lämpökaivon kieltämiseen pohjavesialueella ei ole katsottu olevan riittäviä perusteita, jopa Aluehallintoviraston kielteinen lupapäätös on kumottu hallinto-oikeudessa (hallinto-oikeuden päätös on myös jätetty voimaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa). Kyisessä tapauksessa lämpökaivot sijaitsivat jopa vedenottamon 500m suoja-alueella. Myös lämpökaivojen taloudellisella merkittävyydellä niiden hyödyntäjälle on huomattavaa merkitystä päätettäessä luvasta. Normihierarkisesti KHO:n prejudikaatti ylittää paikallisviranomaisen sääntelyn, vaikka se ei olekaan sitovaa lainsäädäntöä. Mikäli Orimattilan kaupunki päättäisi määllämpökiellosta, kyseinen sääntely olisi vain kaupunkilaisten ja paikallisten yritysten kiusaamista ja harhaanjohtamista.
- Mitään lopullista lainvoimaa ei kunnallisella määräyksellä asiassa ole, ja voidaan jopa kyseenalaistaa, ovatko tällaiset määräykset lähtökohtaisesti laillisia. Erityisesti tällainen kieltäminen on hyvän hallinnon perusteiden vastainen. Se on ensinnäkin yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen, sillä se asettaa saman kunnan asukkaat eriarvoiseen asemaan ja toisaalta myös orimattilalaiset alueellisesti heikompaan asemaan. Vielä räikeämmin se on suhteellisuusperiaatteen vastainen, sillä keinot tulisi mitoittaa niin, ettei kenenkään oikeuksia tai etuja rajoiteta enempää kuin haitan tai vaaran poistaminen edellyttää. Oikeuskäytäntö osoittaa, että lämpökaivoja ei voida kieltää ilman tarkkaa tapauskohtaista harkintaa, jossa huomioidaan sekä haitat että hyödyt.
- Esim. Lahden kaupunki linjaa verkkosivuillaan sivulla ”Maalämpö pohjavesialueella” seuraavasti: ”Maalämmön hyödyntämiseen liittyy Lahdessa rajoituksia, joiden tarkoitus on turvata vedenotto sekä varmistaa tiettyjen tunnelirakenteiden turvallisuus. Pohjavesialue ei itsessään ole este maalämmön hyödyntämiseen.”
- Erittäin suositun lämmitysmuodon kieltämisellä tulee olemaan negatiivisia vaikutuksia kaupungin elinvoimaisuuteen niin yritys- kuin yksityiskiinteistöjen houkuttelevuuden kautta. Tällaisia pelkkiin spekulatiivisiin riskeihin perustuvia kieltoja ei tulisi asettaa, kun ne ovat vielä ristiriidassa kaupungin strategisen vetovoima- ja kasvutavoitteen (pää tavoite) kanssa. Tällaiset rajoitukset aiheuttavat myös päinvastaisia tuloksia kuin mitä esim. strategiassa määritellyllä paikallisen yritystoiminnan vahvistamisella tavoitellaan.

7. luku, 22 §

- Kunnallisia ympäristönsuojelumääräyksiä laaditaan paikallisten olosuhteiden vaatimuksesta. Tähän peilaten koemme nimenomaan Orimattilassa tarpeettomaksi kieltää lumenkaatopaikat pohjavesialueelta. Orimattilassa lunta kuljetetaan vastaanotto paikalle keskusta-alueelta, joka on muutenkin lähes kokonaan pohjavesialuetta. Näin ollen ei voida tulkita, että siirrettäessä lunta pohjavesialueelta pohjavesialueelle tapahtuisi jotain ylimääräistä saastumista. Tilanne olisi eri, jos lunta tuotaisiin pohjavesialueen ulkopuolelta pohjavesialueelle. Orimattilan asumiskustannuksiin ja ylipäätään kiinteistöjen ylläpitokustannuksiin lumen vastaanotto paikan sijoittaminen kauemmas vaikuttaisi kuitenkin negatiivisesti, aiheuttaen samalla myös pienessä määrin kuormitusta ympäristölle ja haittaa liikenneturvallisuudelle ylimääräisten raskaan kaluston ajosten muodossa.